

*Dr. Palkovics László oktatásért felelős államtitkár beszéde a Gál Ferenc Főiskola és a Szeged-Csanádi Egyházmegye köznevelési intézményeinek közös tanévnyitóján
Elhangzott: 2016. szeptember 30-án a szegedi Dómban*

Tisztelt Püspök Úr, Tisztelt Rektor Úr, Dékán Urak,
Tisztelt Intézményvezetők, Pedagógus Kollégák,
Kedves Hallgatók, Diákok!

Tisztelettel és szeretettel köszöntöm Önöket a Gál Ferenc Főiskola 86. tanévének megnyitóján. Külön köszöntöm a főiskola első évfolyamán tanulmányaikat kezdő hallgatókat, Önöknek ezúton is gratulálok sikeres felvételijükhöz. Gratulálok továbbá erős hivatástudatukhoz, elkötelezettségükhöz, hogy olyan utat – nem könnyű utat – választottak maguknak, amely a közösségek szolgálatáról szól, legyen az teológiai, egyházi vagy akár a pedagógusi pálya.

Közösségeket alakítani, formálni, közösségeket szolgálni és összetartani a 21. század egyik legnagyobb kihívása. Az individualitás időszakát éljük. Aki e korban közösségépítési misszióval indul neki az életnek, szinte árral szemben úszik. S bár az ember alapvetően társas lény, vagyis természetes igénye a közösségi lét, a közösséghez való tartozás, az egyéni érdekek hangsúlyosabbá válása, a túlzott individualizáció elhomályosította bennünk a közösség iránti vágyainkat, amelyet a virtuális lét tovább erősített. Az elmagányosodás érzése azonban újra rá fog ébreszteni bennünket, hogy az életünk csak a közösségi élettel lehet teljes. Ehhez azonban szinte újra „meg kell tanulnunk” a közösségi létezést. Ahogyan Ferenc pápa is fogalmazott: „a nyitottság, a szeretet, az egymásra figyelés és ezáltal a boldogság nem egy letölthető alkalmazás.” Így mindenki, aki a mai korban életét, hivatását a közösségeknek szenteli, tiszteletet és elismerést érdemel.

A kereszténységet, a keresztény értékeket is csak akkor tudjuk érvényesíteni, ha összetartó közösség vagyunk. A közösségteremtésben pedig elsősorban iskoláinkra, különösen egyházi iskoláinkra számíthatunk.

A keresztény egyház a kezdetek óta fontos szerepet vállal a fiatalok oktatásában. Az első iskolát a bencés szerzetesek alapították 996-ban, négy évvel azelőtt, hogy Szent István királyunk letette a keresztény állam és egyház alapjait. Ez azt is jelenti, hogy a magyar intézményrendszer legrégebbi eleme az iskola. 2016-ban, vagyis most induló tanévvel pontosan az 1020. tanévet kezdjük a magyar iskolarendszerben.

1020 év alatt rengeteg minden történt a hazai oktatásban, voltak fényes és nagyon sötét időszakok. Az egyházi oktatást pedig különösen méltánytalanul sodorta a történelem, hol az egyik véglet, a teljes megsemmisülés lebegett felette, hol pedig a másik véglet, egy virágzó aranykor határozta meg mindennapjait. De hogy szerepe az elmúlt több mint ezer év alatt mindig meghatározó volt a magyar társadalom nevelésében, az vitathatatlan.

Néhány héttel ezelőtt egy újságíró megkérdezte tőlem: helyesnek tartom-e, hogy az iskolák az állami fenntartótól egyházi fenntartásba menekülnek? Félretéve a kérdésben megjelenő politikai elemeket, a válasz egyértelmű: ez nem menekülés, hanem egy, a hagyományainknak megfelelő korábbi helyzet irányában tett kiegyenlítődségi folyamat.

Az egyházak oktatási tevékenységének célja mindig is egy szolidárisabb, reményteljesebb, erkölcsileg megerősödött társadalom kiművelése volt. Az egyházak valláserkölcsre és hitre nevelnek. Tiszteletre, szeretetre, elfogadásra tanítanak. Felkészülni az életre ugyanis nem csupán abban merül ki, hogy a gyerekeinket megtaníttuk írni, számolni, olvasni, hogy szakmához vagy diplomához segítjük őket. Meg kell tanulni kiegyensúlyozottnak, nyitottnak, ugyanakkor erkölcsösnek is tisztességesnek lenni. Meg kell tanulni befogadni a keresztény értékeket, amelyek közvetlen és tágabb környezetünket, közösségeinket évszázadok óta összetartják. És természetesen vannak olyan időszakok is, amikor ezeket az értékeket meg is kell védenünk, hiszen nem triviális, hogy minden úgy lesz, ahogyan volt. Az időszak, amit élünk ilyen: meg kell védeni a közösségünket, a gyermekeink jövőjét.

A vallásos nevelésnek kitüntetett szerepe van, lesz a jelen kor és a következő évek értékválságos éveiben. Az egyházak szerepe a mai világban kiemelkedően fontos, szilárd erkölcsi alapokat teremt a következő generációk számára is. A vallás, a Biblia ismerete meggyőződéstől függetlenül tud iránymutatásként szolgálni a mindennapi életben, így annak integrálása az oktatásba olyan értékekkel és emberi hozzáállással vértelje fel a gyermekeket, amelyek útmutatóként szolgálnak majd számukra egész életükben.

A Szeged-Csanádi Egyházmegye kiemelkedő példát mutat: fenntartásába 29 köznevelési intézmény tartozik. Az intézményekben 36 óvodai, 41 általános iskolai, 5 gimnáziumi, 3 szakközépiskolai és 2 szakiskolai feladatellátási helyen folyt nevelés, oktatás. Az egyházmegye által fenntartott köznevelési intézmények népszerűségét jelzi, hogy az 5 év alatt kétszeresére nőtt a beiratkozott gyerekek száma. Az egyházmegye jelenleg óvodás kortól egészen a felnőtt korig kíséri a fiatalokat, hiszen nem csak köznevelési intézmények, hanem felsőoktatási intézmények is tartoznak a fenntartásába. A Gál Ferenc Főiskolán kívül, a Szent Gellért Szemináriumban, a Szent Imre Egyetemi és Főiskolai Szakkollégiumban, valamint a Szegedi Keresztény Roma Szakkollégiumban folyik felsőfokú oktatás.

Az egyházi felsőoktatási intézmények fontos részét képezik a magyar felsőoktatási rendszernek. Képzési és kutatási kínálatuk kiegészíti az állami fenntartási intézmények spektrumát, hiszen évszázados hagyomány alapján kizárólag az egyházi intézmények látják el a hitéleti képzéssel kapcsolatos speciális feladatokat.

A sokszínű, teljes képzési portfóliót kínáló felsőoktatás megteremtése mindannyiunk közös érdeke. Ez lebegett a szemünk előtt 2014 nyarán is, amikor a hazai felsőoktatási rendszer átalakítását megkezdtük.

A legfőbb vezérlő elv, mely irányította a munkánkat, hogy olyan minőségi képzési kínálatot nyújtsunk a fiataloknak, amelyben mindenki megtalálja a maga számítását, ahol mindenki a saját képzettségi szintjéhez mérten tud választani, tanulni, előre haladni.

A magyar felsőoktatási és köznevelési rendszer meggyőződésem szerint csak akkor lehet sikeres, ha meg tud valósulni a személyre szabott oktatás, és meg tudjuk teremteni a diákok „komfortérzetét” az iskolában. És természetesen ez alatt nem azt értem, hogy tisztaság és télen fűtött tantermek várják a diákokat, hanem azt, hogy minden gyerek érezze, neki is helye, szerepe, küldetése és saját útja van a tanulmányai során, az iskolarendszeren belül. Hogy jól érezze magát a tanórákon, sikerélménye legyen, és mindazt a tudást elérhesse, amelyre neki a boldoguláshoz szüksége van.

Persze a munka akkor fog sikerülni, ha nekünk, a fenntartónak is konkrét, jól meghatározható víziónk van a haza oktatás jövőjét illetően. Ugyanakkor azt is el kell fogadnunk, hogy az oktatást nem lehet egyetlen pillanat alatt, sőt, néhány esztendő alatt sem éles váltással megváltoztatni. Bár korábban is voltak kísérletek a közoktatási rendszer reformjára, ezek kudarcra voltak ítélve, tekintettel arra, hogy külön-külön, a rendszer egyes elemeit önállóan kezelve akartak előrelépést elérni. A kormány 2010 után felismerte, hogy ez a megközelítés nem vezethet eredményre, ezért átfogó, a közoktatás-köznevelés rendszerére ható, azt globális szemlélettel megközelítő reformokat indított be.

Ezeknek egy része az elmúlt két-három év tapasztalatai alapján korrekcióra szorult, amely 2016 februárjától egy folyamatos és intenzív szakmai párbeszéd keretein belül zajlik.

Örök vita, milyennek kell lennie egy jó oktatási rendszernek. Egy biztos: értékalapú oktatási rendszert szeretnénk létrehozni, amelyben az érték szó egyrészt a tudásra, a készségekre, képességekre, a tanulói attitűdre, az alapvető emberi értékek fontosságára, a hazaszeretetre, a szociális érzékenységre és a fenntarthatóságra vonatkozik. Másik oldalról viszont magára az értékteremtésre, amelyben az iskolára hárul az a szerep, hogy a családdal szorosán együttműködve lehetőséget biztosítson a diákok számára ahhoz, hogy képesek legyenek egy gyorsan változó világban megtalálni a helyüket; boldogok és egyben hasznos tagjai legyenek a saját közösségüknek és a társadalomnak. Kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy végtelen számú változóval működik a rendszer, ezért előtérbe kerülnek a személyre szabott tanítási-nevelési módszerek, a rugalmasság és az átláthatóság elvei.

Az iskolának egyszerre több elvárásnak kell megfelelnie: tehetséggondozás, felzárkóztatás, integráció, nevelés, tudástranszfer, képesség – és készségfejlesztés. Az oktatást, mint kiemelt nemzetstratégiai szolgáltatást kezeljük, amelynek a folyamatosan változó világban is meg kell felelnie a munkaerő-piaci, valamint a társadalmi igényeknek. Mindezt egy olyan környezetben, ahol ma még nem tudjuk pontosan, hogy az iskolába járó diákok milyen munkakörben fognak dolgozni.

Mivel a felgyorsuló változásokra nem képes diszciplináris szinten időben reagálni a tantervi szabályozás, ezért a hangsúlyt az alkalmazkodásra való képesség kialakítására, az információk befogadására, strukturálására és kritikai szempontú kezelésére szeretnénk helyezni.

A digitális világban történő eligazodás mellett az egészséges életmódra nevelés, a rendszeres sportolás és a problémamegoldó gondolkodás kialakítása áll a kormány oktatási víziójának középpontjában.

Az egyház mindezeket az értékeket és elveket kiegészíti azzal, hogy iskoláikban igyekeznek kialakítani az ott tanuló diákok vallásos világképét, emberképét és értékrendjét egyaránt. S mint minden iskola, az egyházi is célul tűzi ki maga elé tartással teli, tiszta lelkű, művelt, valódi tudással rendelkező fiatalok nevelését.

Zárszóként engedjék meg, hogy ismét Ferenc pápa szavait idézzem: „Az iskola küldetése, hogy kifejllessze az igaz, a jó és a szép iránti érzéket, amelyek soha nem választhatók el egymástól, mindig egymásba fonódnak.”

Ezek az alkotóelemek teszik lehetővé növekedésünket és segítenek, hogy szeressük az életet akkor is, amikor problémákkal küzdünk. A valódi oktatás megszeretteti velünk az életet és megnyit bennünket az élet teljességének.”

Kívánom Önöknek, hogy tevékenységüket továbbra is az összetartozás igénye és érzése hassa át, törekedjenek közösségeink életben tartására, fejlődésére, nevelő munkájuk pedig valóban nyissa meg gyermekeinket az élet teljességének.

Köszönöm, hogy meghallgattak!